

NÁZVOSLOVÍ SOLÍ

Autor: Mgr. Stanislava Bubíková

Datum (období) tvorby: 14. 5. 2013

Ročník: osmý

Vzdělávací oblast: Člověk a příroda / Chemie / Anorganické sloučeniny

Anotace:

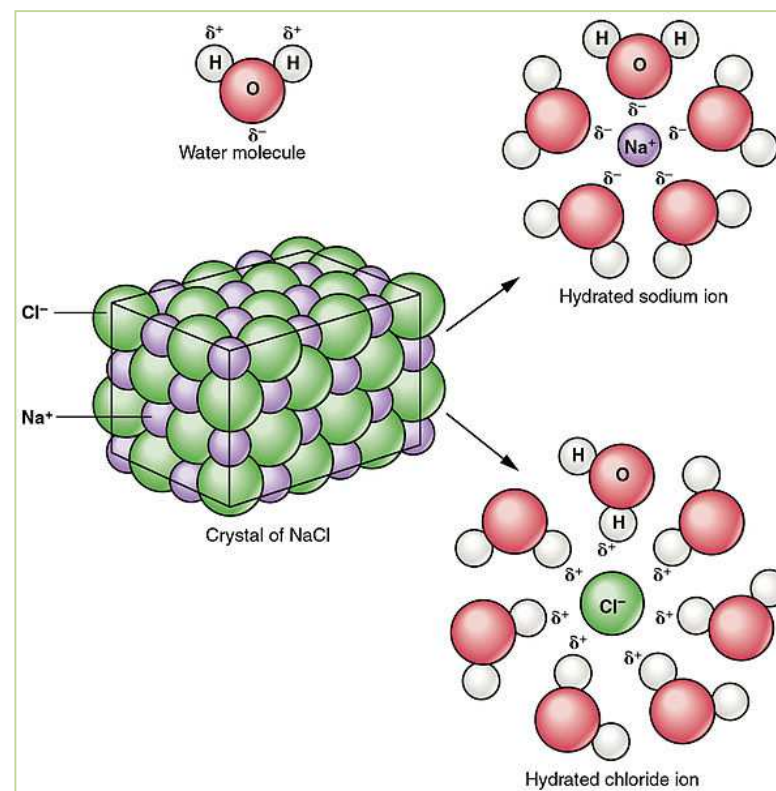
Žáci se seznámí s názvoslovím solí. V rámci tohoto modulu odvodí koncovky solí podle oxidačních čísel kyselinotvorného prvku. Odvodí a napíší vzorce i názvy solí.

Soli - vlastnosti

- iontové sloučeniny
  - složené z kationtů (většinou kovy) a aniontů kyselin
- krystalické látky
- rozpustné ve vodě
- mají vysoké teploty tání
- v roztoku vedou elektrický proud

Obr. č. 1: Krystaly soli [2] dostupné z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Keukenzout_%28NaCl%29,_onder_de_microscoop.jpg

Obr. č. 2: Disociace – rozpouštění soli ve vodě [3] dostupné z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:214_Dissociation_of_Sodium_Chloride_in_Water-01.jpg

Soli

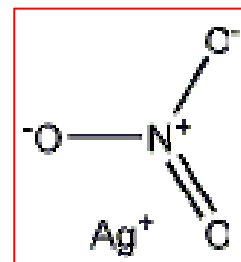
- vznikají nejčastěji reakcí kyseliny a hydroxidu (neutralizací)
- název:
  - podstatné jméno (aniont) je odvozeno od kyseliny
  - přídatné jméno (kationt) je stejné jako u hydroxidu
- mají většinou neutrální pH
- uhličitan sodný Na_2CO_3
- uhličitan železnatý FeCO_3
- síran hlinitý $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$
- síran draselný K_2SO_4

Obr. č. 3: Siderit (uhličitan železnatý) – hnědá ruda železa [4] dostupné z: <http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Siderite-lw34a.jpg>

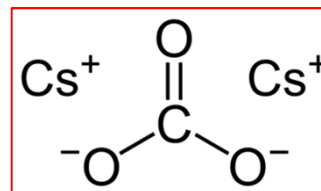
Soli známých kyselin

- kyselina dusičná → **dusičnany**
- $\text{HNO}_3 \rightarrow (\text{NO}_3)^-$

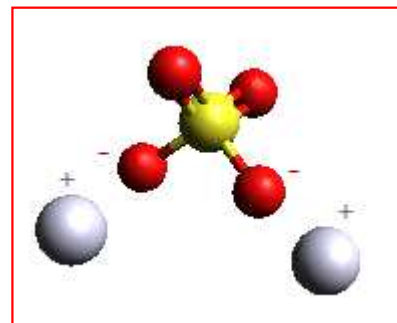
Obr. č. 1: Vzorec dusičnanu [3]
dostupné z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Silver_nitrate.gif

- kyselina uhličitá → **uhličitany**
- $\text{H}_2\text{CO}_3 \rightarrow (\text{CO}_3)^{2-}$

Obr. č. 1: Vzorec uhličitanu [3]
dostupné z:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cesiumcarbonaat.png>

- kyselina sírová → **sírany**
- $\text{H}_2\text{SO}_4 \rightarrow (\text{SO}_4)^{2-}$

Obr. č. 1: Model síranu [3]
dostupné z:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ag2SO4.png>

Aniont

- na konci vzorce
- zbytek kyseliny
- záporný náboj
- koncovka odvozena od názvu kyseliny
  - obsahuje koncovku **-an**

Zbytky kyselin podle oxidačních čísel:

I.	-nan	$(\text{XO})^-$
II.	-natan	$(\text{XO}_2)^{2-}$
III.	-itan	$(\text{XO}_2)^-$
IV.	-ičitan	$(\text{XO}_3)^{2-}$
V.	-ičnan, -ečnan	$(\text{XO}_3)^-$
VI.	-an	$(\text{XO}_4)^{2-}$
VII.	-istan	$(\text{XO}_4)^-$
VIII.	-ičelan	$(\text{XO}_5)^{2-}$

Tvorba vzorce

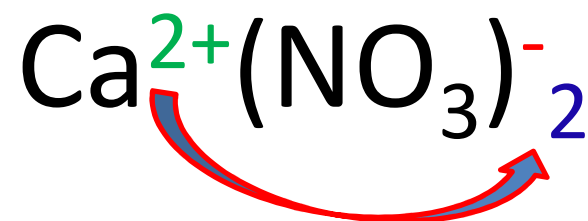

- na začátku vzorce - prvek s **kladným** nábojem (nejčastěji kovový kationt)
- na konci vzorce – zbytek kyseliny (**záporný náboj**)
- sloučenina má **nulový náboj**

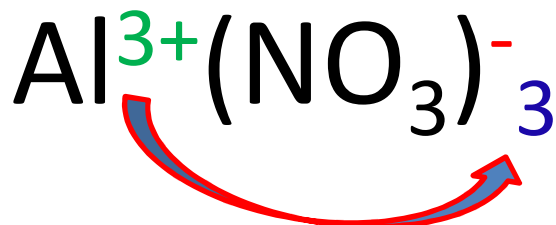
dusičnan sodný

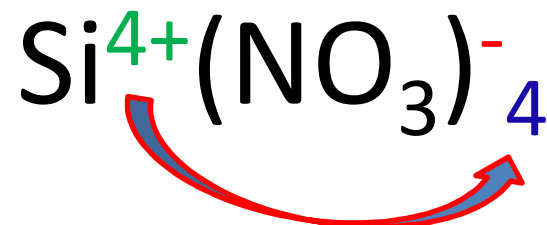
dusičnan vápenatý

dusičnan hlinitý

dusičnan křemičitý

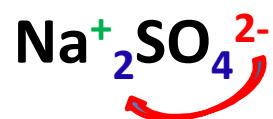
Tvorba vzorce

• sírany $(\text{SO}_4)^{2-}$

fosforečnany

$(\text{PO}_4)^{3-}$

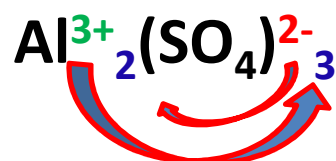
síran sodný

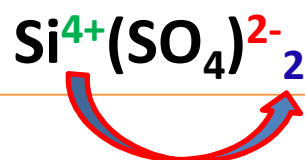
síran vápenatý

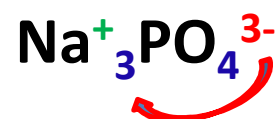
síran hlinitý

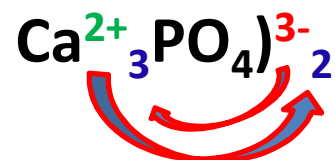
síran křemičitý

fosforečnan sodný

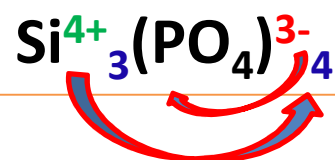
fosforečnan vápenatý

fosforečnan hlinitý

fosforečnan křemičitý

Tvorba názvu

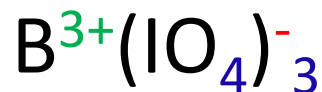
- odvozuje se od aniontu kyseliny (podstatné jméno) a kovového kationtu (přídavné jméno)

uhličitan draselný

teluran hořečnatý

jodistan boritý

osmičelan cíničitý

Zbytky kyselin podle oxidačních čísel:

I.	-nan	$(\text{XO})^-$
II.	-natan	$(\text{XO}_2)^{2-}$
III.	-itan	$(\text{XO}_2)^-$
IV.	-ičitan	$(\text{XO}_3)^{2-}$
V.	-ičnan, -ečnan	$(\text{XO}_3)^-$
VI.	-an	$(\text{XO}_4)^{2-}$
VII.	-istan	$(\text{XO}_4)^-$
VIII.	-ičelan	$(\text{XO}_5)^{2-}$

Zdroje

1. BENEŠ, Pavel, Václav PUMPR a Jiří BANÝR. *Základy chemie pro 2. stupeň základní školy, nižší ročníky víceletých gymnázií a střední školy*. 3. vyd. Praha: Fortuna, 2000, 143 s. ISBN 80-716-8720-0 .
2. Keukenzout_%28NaCl%29,_onder_de_microscoop.jpg. *Wikimedia Commons* [online]. 2004 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Keukenzout_%28NaCl%29,_onder_de_microscoop.jpg
3. 214_Dissociation_of_Sodium_Chloride_in_Water-01.jpg. *Wikimedia Commons* [online]. 2004 [cit. 2013-05-24]. Dostupné z:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:N214_Dissociation_of_Sodium_Chloride_in_Water-01.jpg
4. Siderite-lw34a.jpg. *Wikimedia Commons* [online]. 2004 [cit. 2013-05-14]. Dostupné z:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Siderite-lw34a.jpg>